

ותלמידיו אחריו זי"ע בכל מקומות מושבותיהם, וכן⁶ מנהג קהילות ספרדים.

המתפלל ביחידות אם רשאי לתקוע לפי סדר הברכות

ג. סעי' ב', שו"ע: יחיד אינו מפסיק לתקוע בברכות (דמוסף) אפילו יש לו מי שיתקע לו. ובשע"ת מביא פלוגתא בין הרדב"ז להחיד"א בברכ"י אם מותר ליחיד להפסיק בתקיעות אם רוצה בכך, ובבני יששכר (חודש תשרי מאמר ב' אות ל"ה) הסכים לדברי הרדב"ז שאף כי לא חייבו חז"ל לתקוע לפי סדר הברכות אלא בציבור, אעפ"כ רשאי¹⁰ היחיד לתקוע לפי סדר הברכות אם רוצה בכך ואין בזה משום הפסק בתפלה.

ומכל מקום, יחיד שלא שמע את תקיעות הציבור, המנהג שמשלים לעצמו לשמוע מאה קולות וכאמור בטור (סי' זה) ובשל"ה (הו"ד במ"ב סי' תקצ"ו סק"ב) שיש לשמוע מאה קולות של שופר בר"ה נגד מאה יבבות של אם

ויש להזהיר את הש"ץ שלא⁷ יסיים את הברכה בקול אלא דופק על העמוד ובוזה ידעו הקהל שיש להם לשמוע התקיעות, ומי שעדיין אוהז באמצע הברכה ישתוק⁸ וישמע התקיעות, ולא יאמר "היום הרת עולם" אחרי התקיעות אלא במקומו בגמר הברכה, ואף שאינו שומע התקיעות לפי סדר הברכות מ"מ נחשב הדבר כשומע לפי הסדר כי הש"ץ והציבור תוקעים לפי סדר הברכות, ומי⁹ שמקדים לסיים הברכה קודם הש"ץ ימתין עד שהש"ץ יסיים ויתקעו בשופר ואח"כ ימשיך יחד עם הקהל.

ובענין להקרות לתוקע בתקיעות דתפלת לחש — לעיל סי' תקפ"ה אות י'.

אוצר החכמה

המנהג לתקוע בלחש כי אינו אלא לבאים בסוד ה' ועפ"י נגלה יש פקפוקים בתקיעות בתפלת לחש ומסיים "והצעירים המתחסדים יחשבו כי תקיעות דלחש הם מעיקרי החסידות", אמנם בשו"ת מנח"א ח"ד סי' ל"ז משיב על כל דבריו וראיותיו ומיישב המנהג שנתפשט לתקוע בלחש ומסיים "ולחנים שפך חמתו על הצעירים, כי בצדק יחשבו שתקיעות דלחש הוא מעיקרי החסידות כי בכתבי האר"י ז"ל מבואר שמסוגל לבטל היצה"ר דג"ע והשחתת זרע (ותקיעות דמיושב לבטל ע"ז, ודחזרת הש"ץ לבטל ש"ד וי' קולות דקדיש בתרא לבטל יצה"ר דלשה"ר — ע' כה"ח סי' תקפ"ה סק"ח בשם כתבי האר"י ז"ל), ושמירת הברית כללא לכל שייפין, וזהו יסוד החסידות, ואין לבטל תקיעות אלר"ע עיי"ש, וע"ע שו"ת ישועת משה ח"א סי' מ"א דגם עפ"י נגלה יש טעם לתקיעות אלו כי למנהגנו שהש"ץ מפסיק בפיוטים בחזרת התפלה ואין אדם יכול לצאת י"ח בתפלת הש"ץ (כנ"ל סי' תקצ"א אות א') א"כ עיקר התפלה הוא תפלת לחש, ותקיעות דמעומד תיקנו חז"ל על סדר התפלה דווקא, וע"ע מועדים וזמנים ח"א סי' ז' עוד טעמים לשבח למנהג לתקוע בתפלת לחש. 6. כה"ח סק"א, שו"ת יחוד ח"ב סי' ע"ה. 7. שו"ת מנח"א שם. 8. מט"א סי' תקצ"א סעי' י"ג, ובשו"ת אבנ"ז ריש סי' תמ"ה כותב "מעיד אני ששמעתי מחמי אדמו"ר הק' זצ"ל מקאצק בזה הלשון "עוד אני עוסק במלכיות ותוקעים לזכרונות" ומ"מ לא צוה להמתין עליו וגם לא חשש למחר עצמו עם התפלה כדי שיבואו התקיעות על סדר ברכותיו, ואדמו"ר זצ"ל מגור (בעל חידושי הרי"מ) עוד היה מאריך יותר בתפלתו וכשהגיע הש"ץ (בחזרת הש"ץ) לזכרונות עוד היה מתפלל בלחש עכ"ל (ומכאן ראייה ואסמכתא לשיטת החזו"א הנ"ל אות א'). 9. מט"א שם, ובשו"ת תפארת אדם ח"ג סי' ח' שאם הש"ץ או הרב מאריך הרבה בתפלתו והקהל ממתנים בסוף הברכה לפני התקיעות יותר מכדי לגמור כל השמו"ע יש בזה חשש הפסק שיצטרך להתחיל מראש כמב' בשו"ע סי' ס"ה וסי' תכ"ב ולכתחילה יש ליוהר אפילו בהפסק שלא מחמת אונס, ועל כן יתחילו השמו"ע מאוחר יותר מהש"ץ או מהרב באופן שלא יצטרכו להמתין הרבה, ואם לא עשו כן ימשיכו להתפלל ולא ימתינו לתקיעות בסוף הברכות. 10. וע"ע בענין זה בשו"ת מע' ר"ה סי' ב' אות ל"ו, דע"ת סעי' זה שמצדיק דברי הבני"ש.

סיסרא, אכן אינו אלא מנהג, ומדינא די ששומע כ"ש שיש להחמיר שלא להפסיק בין התקיעות ל' קולות (וע"ע לעיל סי' תק"צ אות א').

להפסיק בשיחה, בברכת אשר יצר,
בלימוד ואמירת תהילים לפני גמר
תקיעות דמעומד

והכבוד", ולפי"ז גם ברכת אשר יצר יהיה אסור לברך כמו שפסק המ"ב (בסי' ס"ו סק"ג) לענין ברכות ק"ש. אמנם למעשה הסכימו שאר הפוסקים¹³ להתיר לברך ברכת אשר יצר (וכן ברכת ברק ורעם), כיון שדין זה דאיסור שיחה עד אחרי תקיעות דמעומד לא מוזכר בגמ', ומקורו בדברי הרי"ף הרמב"ם והרא"ש, לכן דינו כדין הפסקה בין ברוך שאמר לישתבח המבואר במ"ב (סי' נ"ה סק"ח ובכיה"ל שם) שמותר לברך ברכת אשר יצר, וכל שכן בתפלת ר"ה שארוכה היא ויש לחשוש שיצטרך עוד הפעם לנקביו ויתבטל מהברכה.

וללמוד ולעסוק בתורה אסור גם משום הפסק וגם משום שיש לשמוע חזרת הש"ץ (שבמוספים דר"ה הוא גם משום תקיעות על הסדר, וכנ"ל אות א'), אבל כמי שגמר תפלת לחש ומצוי שממתין עד לתחילת חזרת הש"ץ וכן בשעה שמאריך הש"ץ בפיוטים, מותר¹⁴ ללמוד בהרהור בעלמא ולא בפה, ויש¹⁵ שהתירו ללמוד דיני ועניני התקיעות, ויש¹⁶ שכתבו להתיר לומר תהילים.

ד. סעי' ג', שו"ע: לא ישיח לא התוקע ולא הציבור בין תקיעות שמיושב לתקיעות שמעומד, ואם סח דברים בטלים א"צ לחזור ולברך. ואף לא התוקע, ואם¹¹ סח בין הברכה לתקיעה הראשונה או באמצע התקיעה הראשונה צריך לחזור ולברך בין אם סח התוקע ובין אם אחד מהשומעים צריך לברך שוב לעצמו (ועיי' לעיל סי' תקפ"ה אות ח'), אבל אם סח אחר התקיעה הראשונה לא הפסיד הברכה.

ובענין לברך ברכת "אשר יצר" (וכן ברכת ברק ורעם) טרם גמר תקיעות דמעומד — יש¹² פוסקים המביאים להלכה את דברי הפני יהושע (ר"ה ל"ד): "כיון דתקיעות דר"ה מעכבות זו את זו כולה כחדא מצוה חשיב ליה, כמו הלל ומגילה וכו', ולפי"ז כי היכא דבהלל ומגילה אין רשאי להפסיק אלא מפני היראה והכבוד,

11. כ"ז במט"א סעי' ה' ומ"ב סקי"ד, וע"ע במט"א שם דרך מה שמוכרח לדבר לצורך התקיעות כגון להביא לו שופר אחר וכדו' מותר, וע"ש באלף המגן סק"ו שבין הברכה לתקיעה הראשונה לא ישהה לכתחילה יותר משיעור תוך כדי דיבור (ולכן יש לבעל מקריא להזדרז באמירת 'תקיעה') וכ"ש שלא ישהה כדי שיעור הילוך כ"ב אמה די"א שצריך לחזור ולברך, ומ"מ אם שהה אף ביותר מכך כל שנשאר במקומו ולא דיבר א"צ לחזור ולברך. 12. דעת תורה סוסי' זה, והו"ד גם באורחות חיים ספינקא סק"ה. 13. שו"ת מנח"י ח"ג סי' מ"ד וח"ד סי' מ"ז, שו"ת שבה"ל ח"ה סי' ס"ו וח"ז סי' ע"ט [דגם הפנ"י נשאר בצ"ע דלא נזכר דבר זה בפוסקים], שו"ת צי"א ח"א סי' מ"ה [דכ"ה בדברי הר"ן 'ראוי שלא לדבר בהם שלא לצורך' וסתימת הרמ"א לא לסווח דברים בטלים, משמע דרק שיחה בטילה אסור אבל אשר יצר שפיר דמי], שו"ת קנין תורה ח"ה סי' נ"ו [דכ"ש הוא מדברי היסוד ושורש העבודה (רלה"ן) שאף תהילים מותר לומר]. 14. שו"ת הר צבי ח"א סי' מ"ב, ועיי"ש דמ"מ נכון לחשוש לאלו הסוברים הרהור כדיבור ולכן יכוין שהרהור לא יהא נחשב כדיבור ומועיל כמ"ש בשו"ת רע"א סי' ל'. 15. לקט יושר לתלמיד התרה"ד בשם רבו עמ' קכ"ח. 16. יסוד ושורש העבודה שער י"א סדר שופרות 'ובחזרת התפלה דהש"ץ יזהר מאד לשמוע וכו' ובעת שהש"ץ מאריך בניגונים לא ישב בטל אלא יאמר מזמורי תהילים בכוונה